

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN 2023-630

4.9.2023

DARAG DEUTSCHLAND AG

Bygning - innbo (kombinert)

Brann i bolig – påtent? – tilstrekkelig å kun reklamere overfor sikrede som forsikringstaker? – fal. §§ 4-9, 4-11, 4-14 og 8-1 fjerde ledd.

De sikredes bolig ble skadet i en brann mars 2021. Politiet konkluderte med at brannen etter all sannsynlighet var påsatt ved hjelp av brennbar væske. Sikrede var den siste personen som ble observert ved boligen før brannen. Foretaket avslo erstatning på grunn av uredelig brudd på opplysningsplikten i skadeoppgjøret, jf. fal. § 8-1 fjerde ledd. Foretaket var av den oppfatning at sikrede selv hadde antent brannen. I avslaget viste foretaket til at avslaget også gjaldt ektefellen, fal. § 4-11 andre ledd bokstav b) og forsikringens vilkår. Avslaget var kun adressert til sikrede, som også var forsikringstaker. De sikrede bestred at brannen var startet av sikrede og anførte at foretaket ikke hadde oppfylt sin bevisbyrde. Foretaket hadde i alle tilfeller ikke reklamert tilstrekkelig overfor ektefellen, slik at foretaket var ansvarlig for hennes del av tapet. Nemnda kom til at spørsmålet om sikrede forsettlig hadde fremkalt forsikringstilfellet og bevisst gitt uriktige opplysninger under skadeoppgjøret, måtte avvises av bevismessige hensyn. Nemnda kom dog til at foretaket ikke kunne avslå erstatningen overfor sikredes ektefelle, da foretaket ikke hadde oppfylt sin reklamasjonsplikt.

Saksfremstilling

Saken gjelder krav om erstatning for brannskade og spørsmålet om foretaket er uten ansvar pga. uredelig brudd på redegjøringsplikten under skadeoppgjøret, jf. fal. § 8-1 fjerde ledd. Det er også spørsmål om foretaket har oppfylt reklamasjonsplikten i fal. § 4-14.

Sikredes forsikring gjelder ifølge vilkårenes pkt. 1.2 til fordel for:

- Den som er nevnt i forsikringsbeviset
- Ektefelle/registrert partner etter lov om partnerskap

...

Vilkårenes pkt. 9.1 fastslår følgende om identifikasjon:

Dersom sikredes rett til erstatning bortfaller helt eller delvis som følge av sikredes handlinger eller unnlatelser, får dette samme virkning også ved tilsvarende handlinger eller unnlatelser gjort av sikredes ektefelle som bor sammen med sikrede, eller fra personer som sikrede lever sammen med i et fast etablert forhold, jf. FAL § 4-11.

De sikredes (X og Y) bolig ble skadet i en brann i mars 2021. Boligen og innboet var på dette tidspunktet forsikret hos Nemi Forsikring AS (foretaket). X ("sikrede") var forsikringstaker, og Y ("ektefellen") var medforsikret under avtalen.

X og Y eide boligen sammen, med en ideell halvdel hver. Underetasjen i boligen var ikke godkjent til boligformål, og kommunen hadde på skadetidspunktet varslet om pålegg om å rette opp i det ulovlige forholdet.

Brannen ble varsle av en nabo. Sikrede var den siste personen som ble observert ved boligen før brannen. Politiets åsteds- og undersøkelsesrapport datert 19.10.21 konkluderte med følgende:

1.1 Arnested

Arnested er gulv i entre/stue i hovedetasje.

1.2 Brannårsaken

Brannårsaken er åpen ild.

1.3 Andre forhold

Brannen er etter all sannsynlighet påsatt ved hjelp av brennbar veske.

Politiet ba 28.10.21 om at foretaket avventet å varsle sikrede, av hensynet til etterforskningen.

Tingretten besluttet tvangssalg av boligen 18.2.22.

Foretaket varslet 27.7.22 at det var av den oppfatning at forsikringstilfellet kunne være fremkalt forsettlig, jf. fal. § 4-9, og at det vurderte å påberope ansvarsfrihet etter fal. § 8-1 fjerde ledd. Foretaket ba om sikredes kommentarer innen én uke.

Sikrede inngav ingen kommentarer. Foretaket besluttet deretter 26.8.22 å avslå erstatning pga uredelig brudd på informasjonsplikten under skadeoppgjøret, jf. fal. § 8-1 fjerde ledd. Foretaket mente sikrede selv hadde anstiftet brannen. Avslaget var adressert til sikrede, og foretaket viste til at:

Det vises samtidig til forsikringsavtalelovens § 4-11 andre ledd bokstav b og forsikringsvilkårene, og avslår også erstatning overfor din ektefelle.

Politiet henla saken grunnet bevisets stilling 31.8.22.

De sikrede krever full erstatning etter forsikringsvilkårene og bestrider at informasjonsplikten er brutt. Foretaket er også ansvarlig for saksomkostningene.

Foretaket har en streng bevisbyrde, og denne er ikke oppfylt. Sikrede og hans ektefelle har drevet omfattende oppussing av huset, og det har formodningen mot seg at sikrede selv skulle tenne på sitt eget og familiens hjem. Brannen kan være anstiftet av andre personer sikrede er i konflikt med, og blant annet skylder penger.

Det ble beslaglagt både PC, eksterne harddisker og medisiner i boligen. Dersom sikrede hadde medvirket til brannen, ville han sannsynligvis tatt med seg dette. Sikrede forklarte dessuten til sin bror at han trolig ikke hadde innboforsikring i etterkant av brannen, noe som også taler for at sikrede ikke selv har startet brannen.

Ektefellen har i alle tilfeller krav på delvis erstatning. De sikrede har to små barn på ett og tre år. Dette er vektige hensyn som taler mot at det ikke kan skje identifikasjon mellom de to ektefellene. Foretaket må ta hensyn til ektefellens livsforhold etter bestemmelsen i fal. § 4-12.

Resultatet av identifikasjonsbestemmelsen i vilkårene vil ramme ektefellen så urimelig hardt, at den i alle tilfeller må settes til side, jf. avtaleloven § 36. Avslaget er ikke adressert til ektefellen, og foretaket har derfor ikke reklamert overfor henne, jf. fal. § 4-14. Ektefellen har ikke gitt sikrede fullmakt til å uttale seg i saken på hennes vegne.

Selv om ikke fal. § 4-14 ble nevnt uttrykkelig i kommentarene til foretakets klagesvar, kan ikke dette få konsekvenser for utmålingen av advokatutgifter.

Forsikringsforetaket avviser ansvar og anfører at sikrede uredelig har brutt informasjonsplikten under skadeoppgjøret, jf. fal. § 8-1 fjerde ledd.

Politiet konkluderte med at brannen skyldtes åpen ild, og at brannen høyst sannsynlig var påsatt ved hjelp av brennbarvæske. Sikrede var den siste som forlot huset, og det er ingen holdepunkter for at uvedkommende har tent på. Foretaket finner det derfor tilstrekkelig sannsynliggjort at sikrede selv har antent brannen.

Sikrede har dessuten forklart seg uriktig om sentrale forhold ved boligen, herunder pålegg fra kommunen.

Det foreligger ikke formildende omstendigheter som åpner for delvis oppgjør, jf. fal. § 8-1 fjerde ledd siste pkt.

Foretaket har etter fal. § 4-11 anledning til å avtale identifikasjon mellom ektefeller. Erstatningen faller derfor også bort for sikredes ektefelle. En slik identifikasjonsadgangen er ikke urimelig, og vilkåret kan ikke settes til side etter avtaleloven § 36.

Sikrede har hatt dialog med foretaket i alle faser og har blant annet deltatt ved befaring av eiendommen. Når vedkommende opptrer på denne måten, må det legges til grunn at han opptrer på vegne av begge ektefellene. Ektefellen har dessuten vært kjent med skaden og sakens utvikling, ved at hun har vært i samtaler med politiet og utreder. Avslaget gitt til sikrede må derfor anses som et varsel også til ektefellen, og foretaket må regne med at han videreformidler dette varselet til henne.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om foretaket

1. er uten ansvar overfor sikrede X og Y fordi sikrede X forsettlig har fremkalt forsikringstilfellet, jf. fal. § 4-9 første ledd, og derfor uredelig brutt redegjøringslikten under skadeoppgjøret, jf. fal. § 8-1 fjerde ledd,
2. har oppfylt sin varslingsplikt etter fal. § 4-14 overfor sikrede Y,
3. er ansvarlig for saksomkostninger.

Det første spørsmålet er om sikrede forsettlig fremkalte forsikringstilfellet og derfor bevisst ga uriktige opplysninger under skadeoppgjøret som han visste eller måtte forstå kunne føre til en erstatning han ikke hadde krav på, jf. fal. § 8-1 fjerde ledd.

Nemnda mener dette spørsmålet reiser bevismessige spørsmål som ikke egner seg for skriftlig saksbehandling, jf. vedtektene for Finansklagenemnda pkt. 4.1 bokstav d) hvorefter en sak kan avvises fra nemndsbehandling dersom "saken ikke lar seg behandle uten at dette i særlig grad går utover klageorganets effektivitet" og lov om godkjenning av klageorganer for forbrukersaker § 14 første ledd bokstav f). Det følger av Prop. 32 L (2015-2016) under pkt. 10.6.1.3 at avvisningsregelen kan benyttes "der klageorganet ikke anser tvisten å være egnet for deres behandling, for eksempel på grunn av bevissspørsmål", jf. også FinKN 2017-408 og 2018-077.

Saken reiser hovedsakelig spørsmål om sikrede fremkalte forsikringstilfellet. Politiets åsteds- og undersøkelsesrapport datert 19.10.21 konkluderer med at arnestedet er "gulv i entre/stue i hovedetasje", at brannårsaken er "åpen ild", og at "Brannen er etter all sannsynlighet påsatt ved hjelp av brennbar veske". Det er videre opplyst at sikrede var den siste personen som ble observert ved huset i forkant av brannen. Huset var kraftig belånt, og dette kan ha gitt sikrede et økonomisk insentiv til å starte brannen. Sikrede benekter å ha noe med brannen å gjøre og mistenker at brannen kan være påsatt av andre personer han er i konflikt med. Nemnda mener dette spørsmålet ikke kan avgjøres på bakgrunn av de fremlagte dokumenter og bør belyses ved muntlige forklaringer fra sikrede, sakkyndige og vitner.

Det andre spørsmålet er om foretaket kan oppfylt sin reklamasjonsplikt overfor ektefellen.

Foretakets reklamasjonsplikt er regulert i fal. § 4-14:

Hvis forsikringsforetaket vil gjøre gjeldende at det etter en av reglene i dette kapitlet er helt eller delvis fri for ansvar eller har rett til å si opp forsikringen, skal det i et skriftlig dokument gi forsikringstakeren eller sikrede beskjed om sitt standpunkt. Beskjeden skal gis uten ugrunnet opphold etter at foretaket ble kjent med det forhold som medfører at regelen kan anvendes. I denne forbindelse skal foretaket også gi orientering om adgangen til å benytte utenrettslige tvisteløsningsordninger, eventuelt om andre muligheter for å få prøvd saken utenfor domstolene.

Forsømmer forsikringsforetaket å gi slik beskjed, mister det retten til å påberope seg forholdet

Reklamasjonen skal etter bestemmelsen gis skriftlig til "forsikringstaker eller sikrede".

Reklamasjonen gjelder i dette tilfellet ansvarsfrihet etter fal. § 8-1 fjerde ledd, jf. § 4-9, som er adressert til "sikrede", og det er derfor sikrede som skal ha reklamasjonen.

Den aktuelle forsikringen gjelder ifølge vilkårenes pkt. 1.2 for:

Den som er nevnt i forsikringsbeviset

Ektefelle/registrert partner etter lov om partnerskap

...

Nemnda legger til grunn at ektefellene eide boligen med en halvpart hver på branntidspunktet. Forsikringen omfatter "ektefelle", som da må regnes som "sikrede" under avtalen. Foretaket har ikke anført at ektefellen er ansvarlig for brannen, eller at hun uredelig har brutt redegjøringsplikten under skadeoppgjøret, men påberoper seg rett til identifikasjon etter fal. § 4-11 andre ledd bokstav b og vilkårene. Dette fremgår også av avslagsbrevet:

Det vises samtidig til forsikringsavtalelovens § 4-11 andre ledd bokstav b og forsikringsvilkårene, og avslår også erstatning overfor din ektefelle.

Avslagsbrevet er imidlertid adressert til forsikringstaker/sikrede, og det er ikke sendt noe tilsvarende brev til den medforsikrede ektefellen. Det følger av § 4-14 at foretaket må reklamere overfor "sikrede", dvs. ovenfor den "sikrede" som har rett til erstatning. Ektefellen som medforsikret, har status som sikrede under forsikringen og har derfor krav på reklamasjon for avslag som rammer henne. Foretaket har imidlertid bekreftet at det ikke ble sendt et eget avslag til ektefellen. Avslaget sendt 26.8.22 er kun stilet til sikrede og er gjennomgående skrevet til sikrede personlig. Når brevet ikke er adressert til henne, er hun derfor ikke varslet etter § 4-14.

Foretaket anfører at sikrede har opptrådt på vegne av den medforsikrede ektefellen under oppgjørsbehandlingen, og at medforsikrede var kjent med saken. I nemndspraksis har man godkjent at den ene ektefellen/samboeren opptrer som den andres fullmektig, jf. **FinKN 2013-479** og **2018-451**, men i disse sakene var det grunnlag for å si at det var etablert et fullmaktsforhold. Nemnda kan ikke se at noe slikt grunnlag er fremlagt her. Man kan ikke uten videre legge til grunn at den ene ektefellen handler på den andres vegne i en slik situasjon, og det er heller ikke tilstrekkelig at ektefellen er kjent med skaden. Nemnda mener derfor det ikke er grunnlag for å si at sikrede handlet på vegne av ektefellen i denne saken.

Sikrede har anført at foretaket er ansvarlig for saksomkostninger. Foretaket har ikke kommentert anførselen. Det er omstridt i hvilken utstrekning avslag på galt grunnlag påfører foretaket ansvar for advokatutgifter. Ansvar er dels pålagt på objektivt grunnlag, jf. **FinKN 2023-109** (person), dels etter det ulovfestede profesjonsansvaret, jf. **FinKN 2022-184** (eierskifte), dels etter bestemmelsen om profesjonsansvar i fal. § 21-2, jf. **FinKN 2023-567**(boligselger). Nemnda mener et profesjonelt forsikringsforetak må kunne forholde seg til varslingsbestemmelsen i fal. § 4-14, og at et brudd på denne bestemmelsen ved ikke å varsle alle sikrede involvert i oppgjøret må tilregnes foretaket

som uaktsomt. Foretaket må derfor være ansvarlig for advokatkostnadene uten at det er nødvendig for nemnda å gå inn på den spesifikke hjemmelen for ansvaret.

Ansaret omfatter "rimelige og nødvendige" kostnader, jf. § 5-1. Nemnda har ikke grunnlag for å ta stilling til selve utmålingen, men peker på at alvoret i saken tilsier at det var nødvendig for ektefellen å få hjelp av advokat. Ansaret omfatter imidlertid kun bistand til ektefellen. Under utmålingen må det også tas hensyn til at advokaten ikke viste til § fal. 4-14 i sin klage, og at denne bestemmelsen ble tatt opp av sekretariatet.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Sikrede gis delvis medhold.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Trine Vøien (selskapsrepresentant) og Alexander Venås (forbrukerrepresentant).